

Sygn. akt I KK 256/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk (przewodniczący)

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

w sprawie **S. M.**

skazanej za czyn z art. 180a k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 13 września 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu

z dnia 28 lutego 2022 r., sygn. akt II K 743/21

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

S. M. została oskarżona o to, że „w dniu 6 marca 2021 roku, w W., kierowała samochodem marki S., o numerze rejestracyjnym [...], jadąc po parkingu przy Centrum Handlowym [...], przy al. [...], pomimo decyzji dotyczącej cofnięcia

uprawnień do kierowania pojazdami o numerze [...], wydanej w dniu 22 maja 2017 roku, przez Starostę [...]”, to jest o czyn z art. 180a k.k.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu wyrokiem z dnia 28 lutego 2022 r., sygn. akt II K 743/21:

1. w pkt I uznał oskarżoną S. M. za winną popełnienia zarzucanego jej aktem oskarżenia czynu, którego opis uzupełnił o oznaczenie miejsca popełnienia jako strefy ruchu, tj. przestępstwa z art. 180a k.k., i za to – na podstawie tego przepisu – wymierzył jej karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, określając wysokość stawki dziennej na kwotę 20 złotych;
2. w pkt II, na podstawie art. 42 § 1a pkt 1 k.k., orzekł w stosunku do oskarżonej środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat;
3. w pkt III zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe, których wysokość określił na kwotę 270 złotych.

Wymieniony wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 8 marca 2022 r. (k.49).

W dniu 10 czerwca 2022 r. (data prezentaty) do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego od ww. wyroku Sądu Rejonowego. Orzeczenie to zostało zaskarżone w całości na korzyść S. M..

Skarżący zarzucił *„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez powierzchowną, a zarazem całkowicie dowolną ocenę zgromadzonych dowodów, prowadzącą do nieuzasadnionego przyjęcia, że na mocy decyzji Starosty [...] o nr [...] z dnia 22 maja 2017 r. zostały oskarżonej cofnięte uprawnienia do kierowania pojazdami, w konsekwencji czego doszło – z rażącą obrazą również tej normy – do przypisania S. M. popełnienia czynu z art. 180a k.k., polegającego na kierowaniu pojazdem mechanicznym wbrew decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami, podczas gdy w dacie czynu, tj. w dniu 6 marca 2021 r., w odniesieniu do oskarżonej taka decyzja w ogóle nie została wydana, natomiast wskazana w treści wyroku decyzja*

administracyjna Starosty [...] o nr [...], stanowiła jedynie o zatrzymaniu dokumentu prawa jazdy m.in. na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, jednak nie cofała uprawnień do kierowania pojazdami”.

Podnosząc powyższe, skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu oraz uniewinnienie S. M. od popełnienia przypisanego jej czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Na aprobatę zasługuje stanowisko skarżącego, że Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie w sposób rażąco wadliwy ocenił zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Uchybienie to implikowało dokonanie błędnych ustaleń faktycznych, które następnie skutkowały niezasadnym przypisaniem S. M. przestępstwa stypizowanego w art. 180a k.k., bowiem nie doszło do realizacji wszystkich znamion tego czynu zabronionego. Dla wypuklenia problematyki ujętej we wniesionej kasacji istotne jest podkreślenie, że warunkiem ponoszenia odpowiedzialności za wspomniane przestępstwo jest istnienie w obiegu prawnym decyzji właściwego organu, mocą której sprawca zostaje pozbawiony uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi. Tymczasem w realiach przedmiotowej sprawy, Sąd Rejonowy błędnie uznał, że taka decyzja względem S. M. została wydana i obowiązywała w czasie popełnienia zarzucanego jej czynu, tj. w dniu 6 marca 2021 r. Analiza akt sprawy wskazuje bowiem, że przywołana w opisie czynu decyzja Starosty [...] z dnia 22 maja 2017 r. o nr [...], wydana na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (orzeczenie to było konsekwencją uznania S. M. za dłużnika uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych), stanowiła jedynie o zatrzymaniu prawa jazdy, jednak nie cofała uprawnień do kierowania pojazdami. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono słuszny pogląd, że kryminalizacji nie podlega prowadzenie pojazdu przez osobę nieposiadającą uprawnień do prowadzenia pojazdów z powodu zatrzymania dokumentu prawa jazdy, które to zatrzymanie samo w sobie nie powoduje utraty samych uprawnień. W tej sytuacji

uprawnienia do kierowania pojazdami zostają jedynie czasowo zawieszone z racji braku dokumentu potwierdzającego ich posiadanie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.01.2022 r., II KK 145/20, LEX nr 3322676). Stąd też trafnie wskazuje się, że decyzja właściwego organu o cofnięciu zezwolenia na prowadzenie pojazdów mechanicznych może mieć miejsce bądź na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami, czyli między innymi w sytuacji zdrowotnych lub psychologicznych przeciwwskazań lub niezłożenia egzaminu państwowego, względnie na podstawie art. 182 § 2 k.k.w., kiedy to organ, do którego przesłano orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów, zobowiązany jest cofnąć uprawnienia do ich prowadzenia w orzeczonym zakresie oraz nie może wydać tych uprawnień w okresie obowiązywania zakazu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dn. 27.04.2021 r., V KK 466/20, LEX nr 3181476).

Reasumując tę część kontroli kasacyjnej, stwierdzić trzeba, że samo zatrzymanie dokumentu prawa jazdy na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (podobnie jak też zatrzymanie tego dokumentu na podstawie art. 135 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym lub art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami) – nie stanowi realizacji znamienia określonego w art. 180a k.k., albowiem decyzja ta nie pociąga za sobą skutku w postaci cofnięcia uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi. Zasadną jest zatem konstatacja, że wyrok Sądu Rejonowego rzeczywiście dotknięty jest uchybieniem, o którym mowa w zarzucie kasacji. Konkluzja ta musiała skutkować wyeliminowaniem zaskarżonego wyroku z obiegu prawnego, jako orzeczenia wydanego z rażącym naruszeniem prawa. W realiach niniejszej sprawy, na skutek przeprowadzenia pobieżnej i dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, Sąd Rejonowy doszedł do błędnego przekonania, że czyn S. M. realizował wszystkie znamiona przestępstwa z art. 180a k.k. Prawidłowa ocena wykazuje bowiem, że w dacie czynu nie istniała w obiegu prawnym decyzja właściwego organu, mocą której S. M. zostałaby pozbawiona uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi.

W tym stanie rzeczy – przy ponownym rozpoznaniu sprawy – Sąd Rejonowy powinien rozważyć zachowanie S. M. w aspekcie wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. W

orzecznictwie Sądu Najwyższego – pochodzącym jeszcze sprzed nowelizacji ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami, która to nowelizacja weszła w życie w dniu 5 grudnia 2021 r. – wskazano, że: *„przez brak wymaganych uprawnień w rozumieniu art. 94 § 1 k.w. należy rozumieć zarówno sytuację, gdy dana osoba w ogóle nie uzyskała uprawnień do prowadzenia pojazdu określonej kategorii w sposób wskazany w przepisach ustawy – Prawo o ruchu drogowym, utraciła je w wyniku cofnięcia i musi ponownie ubiegać się o uzyskanie takich uprawnień lub posiadając de facto takie uprawnienia nie może w danej chwili ich realizować i z nich korzystać z uwagi np. na ich czasowe «zawieszenie», niepowodujące jednak ich definitywnej utraty»* (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dn. 19.03.2019 r., IV KK 59/19, LEX nr 2636191). W kontekście tego stanowisko orzeczniczego, w doktrynie podniesiono, że znamiona wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. będzie realizowała także osoba, której zatrzymano prawo jazdy, z wyjątkiem sytuacji, gdy posiada ona ważne pokwitowanie zatrzymania prawa jazdy, o którym mowa w art. 135 ust. 4 i 5 p.r.d. (zob. I. Kosierb [w:] Kodeks wykroczeń. Komentarz, red. J. Lachowski, Warszawa 2021, art. 94). Jednocześnie, Sąd Rejonowy winien wziąć pod uwagę, że w dacie przedmiotowego czynu, tj. w dniu 6 marca 2021 r., nie obowiązywał jeszcze – w brzmieniu aktualnym od dnia 5 grudnia 2021 r. – przepis art. 104a ust. 1 pkt 2 ustawy o kierujących pojazdami, który stanowi, że zawieszeniu ulegają uprawnienia do kierowania pojazdami osoby, wobec której starosta wydał decyzję administracyjną o zatrzymaniu dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnienia do kierowania pojazdami m.in. na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Nadto, w dacie przedmiotowego czynu nie obowiązywał też art. 104a ust. 5 tejże ustawy (obowiązujący od dnia 5 grudnia 2021 r.), w myśl którego *„osoby, których uprawnienia do kierowania pojazdami zostały zawieszone, uznaje się za nieposiadające uprawnień do kierowania pojazdami w zakresie i w okresie, w których uprawnienia te są zawieszone”*. Dopiero wyżej wymienione przepisy wprost przewidują, że osobę, wobec której starosta wydał decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy (m.in. na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów), należy uznać za nieposiadającą uprawnień do kierowania pojazdami. Sąd też zadaniem Sądu Rejonowego będzie ocena, czy

przed wskazaną nowelizacją możliwe było pociągnięcie S. M. do odpowiedzialności za wykroczenie zawarte w art. 94 § 1 k.w. (również zresztą znowelizowanym i obowiązującym w nowym brzmieniu od dnia 1 stycznia 2022 r.) – i w zależności od wyników analizy przeprowadzanej w tym zakresie, uwzględnienie przepisu art. 2 § 1 k.w.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[as]